

“Tussen voordeur en drempel”

Toespraak bij de conferentie over interreligieuze samenwerking
in het nieuwe stadsdeel West

26 januari 2010

Stadsdeelkantoor Bos en Lommer

Dames en heren,

Mijn naam is Jeroen Broeders, inwoner van Amsterdam West, nog 93 dagen stadsdeelvoorzitter in Bos en Lommer, en een grote fan van interreligieuze samenwerking. Ik ben ook een grote fan van contacten tussen lokale overheden en religieuze gemeenschappen. En ik ben zelfs een fan van samenwerking tussen die gemeenschappen en die overheid.

Dames en heren,

“Nederland is een seculariserende samenleving waarin heel strikt omgegaan moet worden met de scheiding tussen kerk en staat.” Dat is de wijze waarop iedere dialoog tussen een religieuze gemeenschap en de overheid placht te beginnen. En ik ben het daar volledig mee oneens.

Ik zal proberen om, vanuit het perspectief van Bos en Lommer, mijn eigen dorp aan de snelweg, aan te geven waarom ik het een verkeerd uitgangspunt vind.

Nederland is dan misschien een seculariserende samenleving, Bos en Lommer is dat in ieder geval niet of *nog* niet. Bos en Lommer is een *religieuze* samenleving. OK, misschien niet helemaal zoals we ons dat ooit tot ver in de jaren zestig van de vorige eeuw, als representanten van de christelijke traditie onder elkaar, hadden voorgesteld, maar er is een zeer sterk ontwikkelde religieuze cultuur in Bos en Lommer aanwezig. En alleen al daarom vind ik dat ik op een ontspannen manier om moet gaan met de idee van de scheiding tussen kerk en staat. Waarschijnlijk vergt dat enige uitleg.

Dames en heren,

De religieuze gemeenschappen en godshuizen in Amsterdam zijn belangrijk voor mij vanwege een groot aantal elementen die ze in zich bergen.

De godshuizen (zo u wilt: de kerken) zijn vaak architectonisch markante punten: spannende elementen in een verder soms eenvormige stedenbouwkundige structuur. Zonder Augustanakerk, Kolenkitkerk en Boomkerk was Bos en Lommer, vanuit stedenbouwkundig perspectief, veel saaier. En sommigen van u, die Bos en Lommer niet zo goed kennen, zullen nu ongetwijfeld denken: *nog* veel

saaier. Verder zijn onze godshuizen dragers van lokale geschiedenis. Aan de hand van een kerkgebouw kan de geschiedenis van een gebied of een tijdperk zichtbaar en tastbaar gemaakt worden. Zeker in het Amsterdam van de 21e eeuw kunnen we deze gebouwen goed gebruiken om de veranderende bevolking gevoel voor de geschiedenis van Amsterdam, en voor het zijn van Amsterdammer, bij te brengen. En ik was afgelopen zaterdag in het Amsterdams Historisch Museum, waar ze precies dat doen, aan de hand van de vele godshuizen van vele verschillende signatures in het centrum.

Maar voor vandaag, zoals we hier bij elkaar zijn, is veel belangrijker wat de *zachttere* functies van onze godshuizen zijn. Ze voorzien in een sterk aanwezige religieuze behoefte. Ik mag dan wel een seculier politicus en een niet-praktiserende atheïst zijn, maar ik kan en wil als vertegenwoordiger van de lokale overheid mijn ogen daar niet voor sluiten.

Voor mij is echter nog veel belangrijker dat de gebedshuizen ontmoetingsplekken vormen voor bewoners. En daarmee vormen die gebedshuizen ook plekken waar lokale gemeenschapszin, om een duur begrip te gebruiken: *de 'civil society'*, zich kan ontwikkelen.

Dames en heren,

In Bos en Lommer wordt bovengemiddeld geloofd. De godshuizen zijn onze grootste buurthuizen. En daarmee zijn deze godshuizen, van welke signatuur dan ook, belangrijke partners voor het uitvoeren van sociaal beleid. Mijn Bos en Lommer is een wijk zoals zo velen in Amsterdam, met kansen, problemen en uitdagingen. OK, misschien wat meer uitdagingen dan een gemiddelde wijk. Er wordt heel hard gewerkt aan het opknappen van de wijk, maar ook achter opgeknapt gevels komt nog steeds erg veel leed voor, zowel bij autochtone als allochtone bewoners. Het stadsdeel als lokale overheid moet alle middelen inzetten om die mensen te bereiken, om er voor te zorgen dat ze geholpen worden. En daar hebben we alle hulp bij nodig die we kunnen krijgen.

Religieuze gemeenschappen zijn geworteld in onze wijken. Religieuze gemeenschappen bereiken mensen. Religieuze gemeenschappen komen achter voordeuren waar je als overheid niet makkelijk komt. Een overheid kan het niet alleen doen en moet het niet alleen willen doen. En dat betekent dat ik vind dat je serieus moet kijken in hoeverre je samen met religieuze gemeenschappen gemeenschappelijke sociale doelen kunt bereiken. Daarbij kan het gaan over vrede, over solidariteit, over het voorkomen van radicalisering. En dat betekent dus ook dat ik de scheiding tussen kerk en staat, zoals die in Nederland terecht bestaat, ontspannen probeer te interpreteren.

Dames en heren,

Ik wil samen met kerkgemeenschappen en met respect voor ieders eigen verantwoordelijkheden zoeken naar mogelijkheden om samen sociale doelen te bereiken. Ik kan mij dus bijvoorbeeld goed voorstellen dat activiteiten die door een kerkgemeenschap worden georganiseerd, door een stadsdeel gefinancierd worden.

Maar dan gaat het dus om niet-religieuze activiteiten: *wel* een subsidie voor een bijeenkomst over emancipatie, *geen* subsidie voor een kerkdienst. De scheiding tussen kerk en staat ligt, ik heb het wel eens eerder gezegd, voor mij daarmee dus ook niet bij *de voordeur van het kerkgebouw*, maar bij *de drempel van de gebedsruimte*. Volgens mij kan er veel meer samengewerkt worden dan op dit moment gebeurt. Maar laat één ding overigens duidelijk zijn: ik zeg niet dat een kerkgemeenschap *moet* samenwerken met de overheid, ik zeg alleen dat er wat mij betreft heel veel ruimte is om dat te *kunnen* doen.

In Bos en Lommer kennen wij het zogenaamde BLiB, het Bos en Lommer Interreligieus Beraad. In dat beraad wordt samengewerkt tussen verschillende religieuze gemeenschappen. Voor mij is dat samenwerkingsverband uitermate belangrijk omdat er een aanspreekpunt ontstaan is. En het was dan ook met grote vreugde dat ik enige tijd geleden het "Goede Buren Verdrag" met de religieuze instellingen in Bos en Lommer heb ondertekend. Het BLiB is een plek om samen na te denken over wat er goed is voor je buurt, voor je stadsdeel. Een plek om inspiratie bij elkaar op te doen. En tegelijkertijd is een dergelijk beraad volgens mij ook belangrijk voor een aantal christelijke gemeenschappen omdat het kan helpen bij het nadenken over de eigen rol in dit tijdsgewricht, waarin inderdaad soms een afkalving van die gemeenschappen plaatsvindt. Contacten met andere geloofsgemeenschappen kunnen helpen om je eigen rol te kunnen definiëren of herdefiniëren. En het samenwerken met andere gemeenschappen kan helpen om te kunnen werken aan het zijn van een zichtbare en tastbare kerk in de 21e eeuw.

Dames en heren,

Religieuze gemeenschappen zijn altijd weer bezig hun rol en positie te herdefiniëren. Dit is iets van alle tijden. De maatschappij verandert, en zij veranderen mee. Interreligieuze samenwerking is een verstandige stap. Een verstandige stap in een steeds weer veranderende 21e eeuw.

Een verandering die er voor de kerkgemeenschappen in West aan zit te komen is de fusie naar het nieuwe stadsdeel West. Het zou mij een lief ding waard zijn dat deze gelegenheid door u allen hier aanwezig wordt gezien als een kans om de interreligieuze samenwerking binnen het nieuwe Stadsdeel West te versterken en te verdiepen. Dat is goed voor U, dat is goed voor ons, dat is goed voor ons aller nieuwe stadsdeel. Laten we met elkaar vandaag gebruiken om die mogelijkheden eens te verkennen.

Ik wens u allen een prettige en inspirerende avond en ik dank u voor uw aandacht.

Jeroen Broeders

26 januari 2010

(dit is een verder uitgewerkte versie van een toespraak die ik op 26 januari 2008 heb gehouden op de nieuwjaarsbijeenkomst van de Evangelisch-Lutherse Gemeente Amsterdam)